

Beknopt overzicht van de wet betreffende de internering

Versie juni 2019

Hoe ziet de nieuwe interneringswet er uit? Een beknopt overzicht¹ voor geïnterneerde personen die onder het statuut van plaatsing in een zorginrichting verblijven.

Sedert 1 oktober 2016 is een nieuwe interneringswet in uitvoering. In deze wet staat dat geïnterneerde personen recht hebben op zorg om een menswaardig leven te leiden. Het is belangrijk om een zorgtraject uit te werken dat aangepast is aan de zorgnoden van de geïnterneerde persoon en dat ook rekening houdt met het veiligheidsrisico, zo stelt de wet.

In dit informatiedocument willen we geïnterneerde personen die onder het statuut van plaatsing in een zorginrichting verblijven een algemeen overzicht geven van deze nieuwe wet.

Meer informatie kan je vragen bij jouw advocaat of bij medewerkers van de inrichting.

1. De KBM beslist

De Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij (kortweg KBM) is een kamer die uitsluitend en voltijds bevoegd is voor interneringszaken.

De KBM bestaat uit een rechter (voorzitter), een assessor gespecialiseerd in sociale re-integratie en een assessor gespecialiseerd in klinische psychologie.

Deze rechtbank beslist over de plaats waar de internering uitgevoerd wordt, over modaliteiten, definitieve invrijheidsstelling en de internering van veroordeelden. De KBM neemt dus de beslissingen in het kader van de uitvoering van jouw internering.

2. Welke beslissingen neemt de KBM?

Vanaf de eerste zitting voor de KBM kan je één (of meerdere) modaliteit(en) toegekend krijgen.²

a. Plaatsing: de KBM duidt aan waar de internering onder deze modaliteit van plaatsing uitgevoerd wordt. Dit kan in een afdeling of inrichting voor de bescherming van de maatschappij (Merksplas, Turnhout of eventueel Antwerpen voor de mannen, Brugge voor de vrouwen), in een Forensisch Psychiatrisch Centrum of in welbepaalde externe zorginstellingen.

b. Uitgaansvergunning: je mag de inrichting voor maximum 16 uren verlaten met een welbepaald doel (vb. intakegesprek, begeleidingsgesprek met een hulpverlener, zoeken van een woonst, medisch onderzoek, familiebijeenkomst,...).

c. Verlof: je mag de inrichting verlaten voor een periode van minimum 1 dag tot maximum 14 dagen per maand met een welbepaald doel (vb. verblijf bij familie, ...).

d. Beperkte detentie: dit betekent dat je gedurende maximum 16 uren per dag de inrichting mag verlaten met een welbepaald doel (vb. het volgen van een therapie of een opleiding,...).

e. Elektronisch toezicht betekent dat de internering buiten de gevangenis verloopt volgens een plan met voorwaarden en controle via elektronische middelen. Je verblijft bijvoorbeeld thuis met een enkelband en kan gedurende vooraf bepaalde uren het huis verlaten voor bijvoorbeeld een bezoek aan een psychiater, dagbesteding,...

f. Invrijheidstelling op proef: indien de KBM beslist om je vrij op proef te stellen dan krijg je gedurende een termijn van 3 jaar voorwaarden opgelegd. Deze termijn en de voorwaarden kunnen na die termijn van 3 jaar telkenmale verlengd worden voor maximaal 2 jaar. Jouw voorwaarden kunnen door de KBM eventueel ook aangepast worden (zie punt 4, a).

g. Vervroegde invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of overlevering: indien je geen verblijfsrecht in ons land hebt of je je buiten België wil vestigen, dan kan de KBM beslissen om je vervroegd vrij te stellen en dien je ons land te verlaten.

h. Definitieve invrijheidstelling: op het einde van de proeftermijn van de vrijstelling op proef moet de KBM beslissen of ze je al dan niet definitief vrijstelt en de internering een einde neemt. Dat kan als de geestesstoornis voldoende gestabiliseerd is en het risico op het plegen van nieuwe ernstige misdrijven voldoende verminderd is. Aan de uitvoering van elke modaliteit worden algemene en soms specifieke voorwaarden gekoppeld die je dient na te leven.

¹ Versie juni 2019

² in geval van een plaatsing kunnen er ook uitgaansvergunningen, verlof en/of beperkte detentie toegekend worden.

3. Procedure

a. Algemeen

i. Advies

Indien je als geïnterneerde persoon in de gevangenis verblijft in afwachting van de eerste zitting van de KBM of indien je geplaatst werd in een gevangenissetting (afdeling of inrichting voor de bescherming van de maatschappij), geven de gevangenisdirectie, de psychosociale dienst en het openbaar ministerie³ aan de KBM advies in het kader van de uitvoering van de internering.

Indien je geplaatst werd in een Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC) of in een welbepaalde zorginstelling, geven de verantwoordelijke voor de zorg en het openbaar ministerie aan de KBM advies in het kader van de verdere uitvoering van de internering.

ii. Dossierinzage

Je mag jouw dossier inzien als je voor een zitting van de KBM opgeroepen wordt. Indien je dit wenst, kan je een afschrift van het dossier krijgen.

Indien de behandelend psychiater adviseert dat het inzien van bepaalde stukken nadelig is voor jouw geestestoestand, kan het inzagerecht jou (in het volledige dossier of in bepaalde stukken ervan) ontzegd worden door de voorzitter van de KBM.

iii. Zitting

Elke geïnterneerde persoon wordt tijdens de zitting van de KBM bijgestaan door een advocaat. Tijdens de zitting word je zelf gehoord samen met jouw advocaat. Voor geïnterneerde personen die in een FPC of in een welbepaalde zorginstelling verblijven, worden ook de verantwoordelijke voor de zorg, het openbaar ministerie en eventueel het(/de) slachtoffer(s) gehoord.

iv. Beslissing KBM

De KBM onderzoekt op basis van de adviezen, de verslaggeving en de debatten op de zitting of modaliteiten toegekend kunnen worden. Ze gaat na of je klaar bent om de inrichting (tijdelijk) te verlaten: ze gaat na of je bijvoorbeeld een uitgaansvergunning of verlof kan krijgen, maar kan ook beslissen om je vrij te stellen op proef, elektronisch toezicht of beperkte detentie toe te kennen. Indien de KBM beslist dat je in de inrichting geplaatst blijft, dan wordt jouw dossier automatisch opnieuw onderzocht. De KBM onderzoekt minstens jaarlijks jouw situatie en je kan dan van de KBM eventueel modaliteiten toegekend krijgen (zie punt 2).

Bij dringende zaken (zie punt 3b) kan de KBM eventueel eerder modaliteiten toekennen.

b. Dringende situaties

Indien er dringende zaken zijn, is het mogelijk om op basis van een “hoogdringendheidsprocedure” modaliteiten (om de inrichting (tijdelijk) te verlaten) bij de KBM aan te vragen. Dat kan bijvoorbeeld gaan om een medisch onderzoek dat niet in de inrichting mogelijk is of indien de uitwerking van jouw reclasseringsplan in een stroomversnelling komt omdat er bijvoorbeeld een opname in een ander psychiatrisch ziekenhuis concreet is. Dit kan je zelf (samen met jouw advocaat) aanvragen bij de KBM of via de verantwoordelijke voor de zorg vragen.

Deze procedure kan schriftelijk verlopen zodat er vlug een beslissing komt. Eventueel nodigt de KBM jou toch uit op een zitting om nog meer informatie te bekomen, waarna ze een beslissing neemt.

4. Je geniet een modaliteit

a. Aanpassing van de voorwaarden

Bij elke modaliteit worden er voorwaarden opgelegd die je moet nakomen met als doel zo goed als mogelijk terug een plaats in de samenleving in te nemen. Indien je beperkte detentie, elektronisch toezicht of een invrijheidstelling op proef geniet, begeleidt een justitie-assistent jou hierbij. De justitie-assistent moet aan de KBM en aan het openbaar ministerie bij de KBM hierover verslag uitbrengen.

Op een bepaald moment in jouw traject zijn deze voorwaarden misschien niet meer goed afgestemd op jouw situatie (vb. kan je de overstap maken van een ziekenhuisopname naar zelfstandig wonen) en kan de KBM

³ Het Openbaar Ministerie (kortweg OM) heeft een dubbele rol: adviseren over de plaats waar de internering wordt uitgevoerd/adviesverlening in het kader van het onderzoek naar de toekenning van uitvoeringsmodaliteiten van de internering, maar het OM staat ook in voor de opvolging en de controle van modaliteiten, eens toegekend door de KBM. Het OM kan ingrijpen wanneer het fout loopt.

beslissen om deze aan te passen. In deze procedure kan dit nooit tot een verzwaring van jouw voorwaarden leiden.

b. Voorlopige aanhouding - procedure herroeping/herziening/schorsing

Wanneer jouw traject problematisch verloopt, kan de justitie-assistent die jou (in geval van beperkte detentie, elektronisch toezicht of een invrijheidstelling op proef) begeleidt, samen met jouw behandelaar, nagaan wat er nodig is om de problemen aan te pakken. Eventueel krijg je het voorstel om naar een intensievere zorgomkadering te gaan (vb. in een “crisisbed”) of stelt men jou voor om tijdelijk naar een ander ziekenhuis te gaan om even te bezinnen (vb. in een “time-outbed”). In een gevaarsituatie kan het openbaar ministerie bij de KBM ingrijpen door je voorlopig aan te houden waarna je in detentie of in een Forensisch Psychiatrisch Centrum belandt. De KBM zal dan binnen korte termijn beslissen of je daar nog verder moet blijven (schorsing) tot ze jou op zitting ziet waarna ze verder over jouw traject en de voorwaarden zal beslissen.

De KBM zal in alle genoemde situaties nagaan of je jouw voorwaarden hebt geschonden, een gevaar betekent en hoe het verder moet. Ze kan beslissen de modaliteit in te trekken (herroepen), de voorwaarden te verstrengen of naar een andere modaliteit overgaan die minder “vrijheden” inhoudt (herzien) of jou terug naar de modaliteit te laten gaan met dezelfde voorwaarden als voorheen (niet-herroeping).